

L'empremta del temps

Text > MIREIA LLEÓ

El volum recull tota la poesia de Josep Sebastià Pons, que traça una obra amb referències a la seva terra i als indrets estimats, al folklore, la religió, a la natura i els seus canvis. Més endavant, l'amor per la seva dona Elena i el dolor causat per la seva mort són una part essencial en l'obra del poeta.

J. S. Pons (1886-1962) va néixer a Illa, al Rosselló, i va optar, tardanament, pel català dels avis en la creació poètica, amb la qual cosa va ajudar a bastir la llengua literària al Rosselló.

Eusebi Ayensa (Figueres, 1967) ha estat el curador d'aquesta edició crítica. Contràriament a altres edicions anteriors, en aquesta s'inclouen totes les poesies publicades en revistes i l'obra inèdita (del recull *Divertiment* i altres). Al volum que ens ocupa també apareixen els poemes que Pons va desestimar, amb vista a una reedició de l'obra de joventut. Ens referim als llibres dels inicis *Roses i xiprers* (1911), *El bon pedrís* (1919) i *L'estel de l'escamot* (1921). Aquesta edició mai no es va dur a terme i avui trobem a l'actual els poemes refusats, així com els dels reculls posteriors, *Canta perdíu i altres poemes* (1925), *L'aire i la fulla* (1930), *Cantilena* (1937), *Conversa* (1950) i l'obra publicada pòstumament *Cambra d'hivern* (1966). Un acurat criteri cronològic ens apropa als temes que el poeta va desenvolupar al llarg de la vida. Hi ha també la voluntat de reivindicar el Pons artista, amb les il·lustracions que sovint acompanyaven els versos.

les expectatives generades per la seva arribada a mitjan segle XIX, la reacció davant el procés de traspàs a la Generalitat el 1933, el paper en el cop d'estat del 18 de juliol de 1936 i en la posterior repressió franquista, i el replegament arran del desplaçament dels Mossos a partir del 1994.

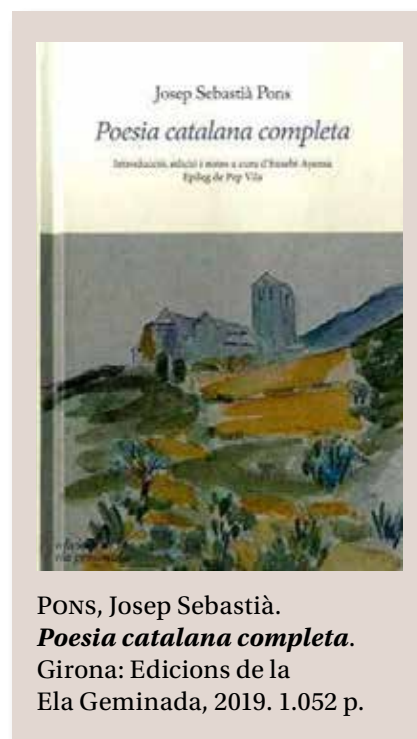
L'àmbit i els exemples, que combinen l'anàlisi de les condicions del cos amb el de la seva incidència en la societat, corresponen a l'àmbit català, però l'autor hi aporta un munt d'exemples gironins, fruit de molts anys de recerca. Clara també narra, en el darrer capítol, la reacció del cos davant la realitat nacional,

En el recull *Canta perdíu i altres poemes*, la força i el murmuri de l'aigua a les fonts són el motiu principal. I, sempre, l'empremta que deixa el pas del temps i la lluita entre memòria i oblit: «A la vall closa del poeta, | de matinada hi canta el vent, | i entre les pedres, la fonteta, | amb un delit inconscient. [...]». També hi ha lloc per al dolor, per a l'enyorança de la seva filla gran, que morí anys abans: «[...] i ma filla, penjada d'una branca, | els genolls descoberts, és tota blanca». Aquest regust amarg de la mort també el trobem a *L'estel de l'escamot* (1921). A part d'imatges relacionades amb el seu captiveri durant la Gran Guerra, podem llegir: «Ma pobra infant, mon infant morta, rosa clara [...]».

Cantilena (1937) és potser el recull més complet i profund de l'obra del poeta. Carles Riba, que en aquell moment escrivia *Del joc i del foc*, en va fer un gran elogi. I Marià Manent va afirmar que es tractava d'uns esplèndids poemes elegíacs. Pons escriu: «A tot moment voldria recordar | la meravella de ta vida, Elena. | Inútil pensament, camina en va. | La nit penetra el bosc i ve la pena».

En l'obra pòstuma destaca la *Faula d'Orfeu*, amb ressons grecollatins i contemporanis. Amb aquest volum, que inclou un glossari de dialectalismes i neologismes, així com un ric epíleg de Pep Vila, es fa justícia a l'obra, potser oblidada, de Josep Sebastià Pons.

i conclou que ha estat «per voluntat dels governs de Madrid [...] un cos retrat de l'Espanya uniforme, castellanitzadora, assimiladora de les diferències dels pobles peninsulars». El lector trobarà un munt d'exemples i anècdotes que posen de manifest el paper que va tenir la Guàrdia Civil a l'hora de reprimir els moviments socials, des de les revoltes de segle XIX fins al referèndum de l'1 d'octubre de 2017. I, al final de tot, tal com és habitual en els treballs de Josep Clara, podrà consultar un extens apèndix documental que es nodreix, en bona part, de butlletins oficials o de l'Arxiu Històric de Girona.

PONS, Josep Sebastià.
Poesia catalana completa.
Girona: Edicions de la
Ela Geminada, 2019. 1.052 p.

CLARA I RESPLANDIS, Josep.
La Guàrdia Civil: Espina dorsal de l'Estat espanyol a Catalunya (1844-2018).
Barcelona: Editorial Base, 2019.
290 p.